

המושג „קציני-קישור” — יש וניתנים לו בצבאות שונים מובנים שונים. בעיקרו של-דבר, הרי שני מובני-יסוד, הקשורים ומנוגדים כשני קצות מקל: — קציני-הקישור שהם מלכתחלה ברשות מפקד-העוצבה, הנשגרים על ידו לפיה-צורך ליחידות ולמקומות שאת המצב בהם הוא מעוניין לברר, או שאת הנחיותיו לשם אינו יכל להעביר, או להסביר כראוי, באמצעות צינורות-קשר או פיקוד אחרים — או קציני-קישור המשמשים כנציגים-מקשרים של יחידותיהם ליד מפקדת-העוצבה, ואשר התפקיד התקין עליו הם מופקדים מתבטא בהידוק המגע בין מפקדת-העוצבה ליחידתו של אותו קציני-קישור מסוים.

„ערכו-הסגולי” של קציני-קישור מן הסוג הראשון טמון ב„שמישותו” הכללית — והיינו: — במהירותו (לא רק בניידות — אלא גם בתפיסה ובמחשבה) בזריזותו האירגונית, בכושרו לעבוד במקומות „בהם לא יעבור אחר”, — הכלל, באותן תכונות המכשירות אותו לשמש „עיניו ואוזניו” (ומבחינה מסויימת גם רגליו האצות — ומוחו המסייע) של מפקד-העוצבה. ערכו של קציני-קישור מהסוג השני מותנה אמנם אף הוא בכל אותן תכונות אשר פורטו כאן לגבי חברו מ„הסוג הראשון”; אך ה„סגוליות” שבו טמונה בראש-ובראשונה בעובדת זיקתו ליחידתו-הוא, בידיעתו ה„סגולית”, ידיעת-„בן-בית” את הרכבה ואנשיה, נתוניה ומצבה — שבכוחה באים לו הן יכולתו המיוחדת לסייע למפקד-העוצבה להתמצא לגבי האפשרי והבלתי-אפשרי בתנאי אותה היחידה והן כושרו „לתרגם” ללשון אנשי היחידה הנחיות העשויות להישלח באמצעותו. אלו הן שתי תפיסות — ושני טיפוסים — של קציני-קישור. אך לאמיתו של-דבר רבים הם המצבים בהם יש צורך בשני הטיפוסים, על צירופי-תכונותיהם — ולא קל בודאי לפסוק איזה מהם יש להעדיף בתור „צורת-יסוד”. ה„סיפור-המבצע” על קציני-קישור, שמקורו „צה-לי”, „שמור עשתונותיך — ומעט כמטלטליך”, השאוב ממקור אמריקאי, לא רק מיציג „טיפוסים” שונים של קציני-קישור אלא אף נבדלים זה-מזה — ומשלימים זה-את-זה — באופן הצגת העניינים והארתם. צירופם זה מקיף גם את הבעיות הפיקודיות של תפעול קציני-קישור ושימוש נכון ומוטעה בהם, וגם את פרטי ה„תורה” השימושית של אירגון הרכב והתקשורת, והשיגרה ה„פעוטה” החיונית של אורח עשיית-מלאכתם בפועל-מש. הוא לא יקבע, כמובן, בשביל קוראי „מערכות” הלכות-פסוקות בסוגיה רבת-ענין זו; אך בודאי שיציג לפני לא-מעטים מהם בחינות נוספות בה, וזויות-ראיה חדשות לגביה.

קציני-קישור במפקדות-עוצבות

אליה ב. אבי-תמר

השעה היתה בין הערביים, לאחר שלוש יממות רצופות של קרבות קשים. היא מצאה את היחידות הקדמיות של הדיביזיה ה-13 מקיימות מגע עם האויב לאורך הגבעות והתלים באיזור המשתרע מן השפלה ועד לרכסי ההרים מזרחה. בעוד חטיבת-השריון פורצת באגף הימני ומבטיחה אותו, מכה חטיבת-רגלים והולמת באויב באגף שמאל.

מפקד הדיביזיה נמצא אותו זמן צופה אל הקרב, מעל אחת הגבעות בתוך יער אנטנות, כשאתו כל מערכת-הקשר, כדי לודא לעצמו שליטה מתאימה על גייסותיו המתקדמים — ועל-מנת לקיים את הקשר והמגע עם מפקדתו שבעורף, אך לא תמיד עמד לו מזל בכך.

כתוצאה מהסתבכויות בחלקי החזית האחרים הורתה המפקדה-הגבוהה על שינוי משימת הדיביזיה, כדי להשיג הכרעה מידית. מהומה נשתררה במפקדה העיקרית; ושיקולים מרובים והתלבטויות לא-מעטות היו מנת חלקו של ראש-מטה הדיביזיה כאשר ניגש לקבוע סדר הפעולות שיש לבצען בשביל לודא כי הפקודה החדשה תתורגם מיד לשפת המעשה. היה זה שעה קלה לאחר שמפקדה זו (מפקדת-הדיביזיה העיקרית) הגיעה אל הכפר הכבוש והתמקמה בבוסתנים שמסביבו, אוכלוסית הכפר טרם פונתה והמהומה

היתה רבה. ראש המטה, גבר בעל נסיון מתאים — ועוד יותר בעל פרטנויות ואמביציות למלא מקומו של מפקדו בהיעדרו — למד את הפקודה ונתן הוראות להכין את פקודת ההתראה לגייסות. סידורי התאורה לא אורגנו עדיין, והכל התנהל בעצלתיים. חלפה שעה; בינתיים הגיע למקום מפקד הדיביזיה, עייף ורוצץ, כשמשאת נפשו האחת ללגום קצת מן המשקה, להשביע את רעבונו ולהניח את עצמותיו היבשות לתנומה קלה. מובן שלא ציפה לכל מה שהכינה ובישלה לו המציאות בתוקף המסיבות האופרטיביות שבגורת החזית השכנה. הפתעה גדולה בשבילו היתה העובדה שהפקודה על שינוי המשימה נמצאת זו שעה ארוכה במפקדתו העיקרית — ואיש לא השכיל להעביר אותה מיד לידיעתו. ברוב חמתו שאג, חרף והחדעם על אמצעי־הקשר הבלתי תקינים (והרי צרות כאלו היו מנת חלקו לעתים די קרובות!) ועל חוסר התבונה שבא־הפעלתו של קצין־קישור במקרה שכזה. ומבעד לכל אלו נשתמעה מדבריו נימה של חוסר יכולת להבין מה קרה, שכה נשתתהה העברת הפקודה אליו.

משנרצץ קמעה, החל לעסוק במשימה אשר היא עצמה לא היתה פשוטה לגמרי — ולפני הכל הורה לזמן קבוצת־פקודות במפקדתו בשעה 23.00. לחדר־המלחמה המשיכו להגיע הידיעות על הצלחות נוספות של היחידות הקדמיות; ומפקדי העוצבות נמצאו די־קדימה, וקרוב יותר אל הגדודים המסתערים מאשר אל המפקדה.

מפקד חטיבת־הרגלים שמשמאל — נמאסו עליו כבר המלחמות, והרגשת הקיפוח מזדקרת אצלו כל־אמת שקולו או פקודותיו של מפקד הדיביזיה מגיעות עדיין. אין תימה, איפוא, שחמתו בערה בו כאשר הקשר שלו הביא לו את הפקודה המזומנת לבוא אל קב"ה־הפקודות במפקדת הדיביזיה, אישם בעורף, מרחק נסיעה של שתיים בדרך חולית, מלאת אבק ובלתי נוחה אף לאור היום, ומה גם בלילה. תגובתו האינסטינטיבית־כמעט, ודאי הספונטנית, היתה הודעה למפקד־הממונה כי לא יוכל להגיע, וכי אין בכונתו בשום פנים ואופן להרפות עתה מלחצו על האויב, אשר לפי הערכתו עלול להתמוטט חיש־מהרה; וכן הוסיף והודיע כי ישלח את סגנו, שאף הוא מפקד מוכשר ומתאים, בקי במצב ובאפשרויות־הביצוע של החטיבה. מפקד החטיבה — אשר הכיר את מפקד־הממונה — לא נמנע מלהמליץ בפניו כי פקודותיו החדשות להמשך־הקרב תועברנה אליו ע"י אחד מקציני־הקישור המוכשרים העומדים לרשות מפקדת הדיביזיה. מפקד הדיביזיה סיים אותה שעה את הערכת־המצב, ונסתמנו כבר עיקרי תכניתו, כולל המשימות שהועיד לכל אחת מעוצבותיו. משהגיע מברקו של מפקד החטיבה — שכח לרגע את הספת המוסר שהטיף לראש־מטהו רק זמן קצר לפני־כן, שעה שהגיע למפקדתו ומצא את הפקודה החדשה, ושגא כמנהגו. עתה עמד על כך, ויהי מה, שמפקד החטיבה יגיע לקב"ה־הפקודות; ובטרם סיים דברו הוסיף ואמר: "את הגבר הזה אני אלמד דרך־ארוך, ולא שהוא יגיד לי מה לעשות".

מפקד החטיבה לא הגיע, כי שלח בינתיים את סגנו — שהגיע מכוסה חול ואבק דק, עייף ורוצץ. משנסתיימה קב"ה־הפקודות — ויצוין הדבר לזכותו של מפקד הדיביזיה, כי הפקודות שניתנו היו פשוטות ובהירות עדי־מאוד — פנה סגן־מפקד החטיבה באותם שקט ושלווה־נפשית שהם מתכונות־האופי הנעימות המציינות אותו, אל ראש־המטה ושאלו: "האם באמת לא פשוט יותר היה להעביר את הפקודה ואת כונת המפקד, באמצעות אותו רב־סרן, קצין־הקישור, בעל נסיון בפיקוד ובעבודת־מטה, שנחשב במידה כה רבה על מפקדי העוצבות וקציני־המטה?" אני, שנודמנתי אותה שעה למפקדת הדיביזיה, הייתי עד לכל המתרחש. נוכרתי בתקופה בה שימשתי קצין־קישור באחת המפקדות — ולא יכולתי עתה שלא להזדהות לחלוטין עם המלצת סגן־מפקד החטיבה: — שאכן ניתן היה, ללא כל קושי, להעביר את הפקודה באמצעות אחד מקציני־הקישור, לו היה מפקד הדיביזיה משכיל לעשות כן! יתכן כי הסיבה שלא נהג כך היתה העובדה כי קציני־הקישור, שנמצאו אותה שעה במפקדה, הועסקו ע"י קצין־המבצעים בחדר־המלחמה לצורך עזכון מפות־המצב תוך חלוקת עבודה — לפי גזרות אופרטיביות — אשר קבע ביניהם. נסיון כושל ובלתי־נכון כזה, ודאי שאיננו רצוי מבחינת אורח גיהול העבודה ושיטתה, במפקדה ברמה זו.

מתוך חילופי־דברים שהיו לי אחר־כך עם וראש־מטהו, וודאי שאינן תואמות אותו. לא זאת קציני־המבצעים על תפקידי קצין־קישור מצאתי שהשגותיו של זה שונות מהשגות מפקד הדיביזיה זו כדי להתלונן בפני. על רמתם של קציני־הקי-

שור, חוסר תבונתם ונסיונם, ולהתאונן על היעדר כלי-רכב ואמצעי-קשר מספיקים.

הרהרתי ונזכרתי בתקופה שלמדתי בביה"ס לפיקוד ומטה; כיצד אותו מדריך, בהרצאתו רבת החשיבות על קציני-הקישור ותפקידיהם, אמר: — «קציני-קישור במפקדה, וקציני-מטה מאומנים אחרים, משמשים אמצעי יעיל להעברת פקודות וידיעות או לקבלתן המהירה של ידיעות מפורטות על הצורה והדרך בהן מבוצעות פקודות בעלות חשיבות מיוחדת: על אלו, על מאורעות מיוחדים אחרים ועל צרכיהם של הגייסות בכל זמן מסוים — ניתן למפקדה לעמוד ע"י שימוש בקצינים אלה».

האם יכול היה מפקד הדיביזיה לשגר אל מפקד החטיבה אחד מקציני-הקישור, כשהלו נושא עמו את הפקודה לשינוי המשימה — או שמא הכרח היה לגרום להתנגשות, ליצור מתיחות, ולהעמיד אולי לרגע בספק בעיני מפקד-כפוף את מידת הגמישות שישנה בשימוש באמצעים העומדים לרשותו של המפקד-הממונה, באופן שלא תוצרנה אותן הרגשות קשות?

על זאת ניתן להשיב באם סוקרים אנו לרגע את תפקידו העיקרי של קציני-קישור. מה אומרת חז"ל ברת-תורת-המטה בנדון? —

תפקידו העיקרי של קציני-קישור הוא להעביר את פקודות מפקדו אל מפקדי-המסנה ועל-ידי כך —

- לחסוך בהוצאת פקודות-בכתב ארוכות;
- לחסוך בזמן;
- לאפשר לעוצבות-כפופות לקיים עבודה במקביל.

העברת פקודות ע"י קציני-קישור — יש בה כדי לאפשר את שימת-הדגש על הנקודות החיוניות שבפקודה, ולהבהיר את כוונת הוראות המפקד ורוחו — תוך פירוט הכוונה והדרך לביצועה.

בהכירי את קציני-הקישור באותה מפקדה, לא יכולתי לקבל השגותיו של קציני-המבצעים לגבי אישיותם, מה עוד שהכרתי גם את מפקד הדיביזיה ומידת ההקפדה שנהג בבחירת קציני-המטה שלו ומפקדי עוצבותיו. בבחירתו את קציני-הקישור עמד לנגד עיניו תפקידם — תפקיד שהנו עדין, והדורש מידה רבה של תבונה וטקט, נוסף

להיותם קציני-מטה מנוסים וותיקים. שהרי בדרך-כלל קצינים אלו נמוכים בדרגתם מאותם מפקדי-עוצבות אתם באים הם במגע ואליהם הנם נשלחים. מכל-מקום, ברי לי לחלוטין שהיה זה בגבולות יכולתו של כל אחד מאותם קציני-הקישור שור להביא את הפקודה אל מפקד החטיבה, ולהסביר את רוח הפקודה ואת כוונתה.

כאמור, קרה הדבר במלחמה שהנה כבר מאחור ריגו. במקרה זה, וכן במקרים רבים אחרים, לא השכלנו או למנוע קריאת מפקדים «אחורה», לק"בוצת-פקודות או לתדריכים. לא נתנו לרגע דעתנו על כך שיש בזה לעתים כדי לשבור את תנופת ההתקפה ולהשמיט את היוזמה מידינו. כזאת קרה מחמת קשיחות-מחשבה או מפני מיעוט-ידיעה כיצד להשתמש באמצעים ולהפעילם.

בינתיים חלפו ימים. היחידות אורגנו ארגון מדוקדק. הושלט משטר אימונים קפדני ומרוכז, תרגילי מפקדות, תרגילי קשר; וגולת הכותרת של האימונים — התרגילים העוצבתיים. לקחים נלמדו בקפידה, חוברות תורתיות הופיעו בזו אחר זו כשאותיותיהן מאירות וכריכותיהן תאוה-לעינים ממש. הכל כתוב, הכל ברור — ועל אף כל זאת חזרות-ונישנות השגיאות.

וכך קרה רק אתמול. חטיבה היתה נתונה בק"ב-התקדמות-יורדיפה. היא נעה בעקבות האויב אשר נסוג תוך שימוש בגייסות מחפים ובמוצבים מוכנים-מראש. שעה שאפשרויות הפריסה והתנועה — בחלק הראשון של הקרב — הוגבלו לציר אחד בלבד, נפתחה לקראת-הלילה לפני מפקד החטיבה אפשרות של פריסת כוחותיו על שני צירי-תנועה, וזאת בגיזרה שרוחבה הספיק כדי לאפשר לכוחות להתקדם ולאגוף את העיקריים שבמוצבי האויב. גם במקרה זה נטה כבר היום לערוב. והנה, מפקד החטיבה מסיים את איגוד הכוחות, נותן פקודות אחרונות לתנועת הכוחות, נותן דעתו על הקרקע והמכשולים הצפויים, דואג להבטחת גמישות רבה «ככל האפשר» בהפעלת אי-הסיוע והכוחות בתנועתם קדימה — כדרך של תנועות מסוג זה, שלא הכל הולך בהן למיש-רין ולפי התכנית. ברם, כעבור שתיים-שלוש שעות, כאשר כל הטור הארוך — שכלל רכב מכל הסוגים, נשק מסייע וציוד מכני כבד — משרך דרכו לאטו בתוך הואדי הצר והטובעני, קיבל

מפקדו של הגדוד הקדמי הוראה ממפקד החטיבה להגיע למפקדתו כדי להשתתף ב"קבוצת פקודות". איש לא ידע "איזה שד תקף" את מפקד החטיבה לעצור את התנועה ולקרוא אליו את המפקדים? לכל היה ברור שיש לזרז את קצב ההתקדמות, שכל רגע יקר וכי את מוצב "הסיד" שעל הכביש מוטב לתקוף מוקדם עם שחר. מפקד הגדוד, אשר שרך דרכו כל היום בשמשו כמשמר-עורפי, נשם לרוחה שעה שהוטלה עליו המשימה הנ"ל — וידע כמה חמיר זה לעכב את הגדוד, ולו גם לשעה קלה. אך בהיותו ממושמע, ביצע מצות מפקדו. בכוח האקרובטיקה המוצלחת של נהגו עקף ועבר על-פני עשרות כלי-רכב, כאשר הוא מפור לעברם של אלה המעכבים אותו בדרכו "מלות-חיבה" לרוב. לאחר שבלע כמויות לא מבוטלות של אבק-מולדת, הגיע לבסוף מלא-רוגו אל מקום חפצו. אך לנוכח הציבור שהצטופף במקום, שם מחסום לפיו והמתין בקוצר רוח לדברי מפקד החטיבה. אכן, מענין היה לדעת מה היה

אך מדוע — אם אי-אפשר היה מסיבה זו או אחרת להעבירה — לא ניתן היה לשגרה ע"י אותו אמצעי הקרוי "קציין-קישור"? למה נועדו קצינים אלה אם לא לכך?

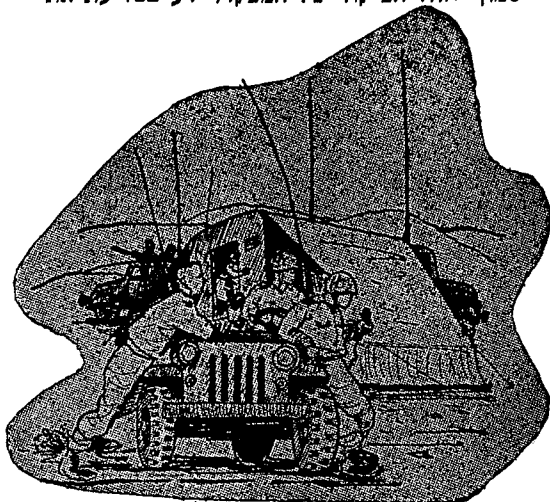
נכון אמנם כי לא צד זה של משימותיהם מהוה את עיקר תפקידם: יש ומפקד העוצבה מבקש לקבל ידיעות מהימנות על הנעשה ביחידות הקדמיות — ולהתרשם מהמתרחש שם על בסיס תיאור נאמן ואובייקטיבי של המצב בחזית או בגיטות הפועלים; ויש לעתים בכונת המפקדה להעביר ידיעות מפורטות אל הגייסות הקדמיים, או אל גייסות שכנים, הנמצאים באגפי העוצבה — אך לא תמיד רק אל אלו בלבד. ישנן גם בעיות של שיתוף פעולה בין מפקדות באותה רמה (גבורות — או נמוכות), כשאלו הן מפקדות של עוצבות שכנות או כשהן משתפות פעולה מסיבות אחרות; ואין לך שיטה כה יעילה לקיום המגע ההדוק בין מפקדים כמו השימוש בקציני-קישור. יעילות עבודתו של קציין-קישור ואופן ביצוע

טיבם של דברי המח"ט באותה הזדמנות. האמנם נתרחשו, אולי, אי-אלו אירועים, שלא ניתן היה להעבירם ברשת הקשר? או שמא סבור היה המח"ט שאותו סרן בלונדיני, אחד מקציני-הקשר שור הרכוב על הגיפס וצמוד למכשיר-הקשר, לא יוכל להביא למג"ד את משאלתו האחת והיחידה של המח"ט: — להגביר את הקצב ולהתקדם מהר יותר? אמנם היתה זאת משאלה שאין לזלזל בה;

תפקידו בהכרח שיושפעו לא רק מאישיותו ונסיונו הוא, כי אם בהרבה גם ממידת ההסברה והתדרוך האישי שיתן לו מפקדו לקראת תפקידו, ומכלי-הרכב ואמצעי-הקשר שיעמדו לרשותו. אין אלה מן הדברים הפשוטים, כי לא תמיד מצוי אותו גיפס ממותקן עם מכשיר-הקשר המתאים; ולא תמיד זוכר מפקד החטיבה להיפנות על-מנת להגיד לקציין-הקישור — בשפתו ובלשונו שלו.

כמה שעות לפני שעת ה-ש התייצב בפני מפקד חטיבת-הרגלים, ומאז נתלוה אליו כשהוא מרושת ברשת-הפיקוד החטיבתית שלו; ובהיותו תמיד סמוך לזחל-הפיקוד של המפקד, ידע בכל עת את

מקום היחידות הקדמיות והמתרחש בהן, ולפיכך יכול היה להזין את מפקדת חטיבתו-הוא באינפורמציה חשובה ושוטפת. היה זה לתועלתם של שני מפקדי החטיבות, והדבר נתגלה כחיוני ביותר להצלחת ההתקפה שהתנהלה בגזרה צרה-יחסית. יזמתו של "מושי" ובקיאותו מנעו, כבר בשלבים הראשונים של הקרב, בעד אחד מצוותי-הקרב הגדודיים של חטיבת-השריון מלעבור על פני נתיב-הקשר העיקרי של חטיבת-הרגלים; וכן ללא כל קושי ביצע הוא, בצורה מופלאה ומושי-למת, הפנית צות-גדודי אחר לסיוע לאחד מגדודי-הרגלים אשר סבל אבידות ואשר התנגדות האויב מנעה אותו מלכבוש את היעד. ובדומה לאלו — עוד בעיות אחרות, שמצאו פתרון תודות לתיאום ולשיתוף המהודק בין שתי החטיבות. פתרון זה סייע לכך שכבר בשעות המוקדמות של אותו בוקר עברה חטיבת-השריון בדהרה דרך חטיבת-הרגלים והחלה עושה דרכה ברדיפה אחר האויב הנסוג.

בעיני מפקד חטיבת-הרגלים שחזה במעבר השריון דרך מערכו, היה זה אחד המראות המרהיבים אשר ראה מימיו. אך בורבומן, בשבילו ובשביל כל פקודיו, היתה תנועת-השריון זו גם הגורם המכריע בשבירת התנגדות האויב ובהשגת משימתה של החטיבה. והנה, כל אלה הושגו אמנם

במלים פשוטות וברורות — את אשר היה ברצונו להבהיר.

חושבני שאחטא כלפי אחד מקציני-הקישור, סגן-אלוף "מושי", שפעל באותה מערכה נפלאה, אם לא אספר את סיפורו אשר יש בו לא רק כדי ללמד זכות על אותם מפקדים, אלא גם כדי להעיד על תרומתו בתיאום שהושג בין עוצבת-שריון ועוצבת-רגלים בפעולות ההתקפה שביצע כוח המשימה הצפוני בגזרה הצרה של גבעות החול לאורך הים בואך רפיח ואל-עריש.

חטיבת-הרגלים של דן עמדה להבקיע בהתקפת-לילה את המערך המבוצר של הצבא המצרי בגזרת רפיח, וחטיבת-השריון של אורי צריכה היתה מב-עוד בוקר לנצל את ההצלחה בשביל לעבור דרך המוצבים שנכבשו ע"י חטיבת-הרגלים ולהמשיך ברדיפה לאורך ציר-התנועה רפיח אל-עריש. הגזרה צרה, עטורה מערכת ביצורים ומכשולים, גדרות-תיל ושדות-מוקשים, ולא יתכן היה להעלות את חטיבת-השריון מבעוד בוקר על נתיב-מסע צר זה, מבלי תיאום ומגע הדוק בין שתי המפקדות. והתקלות האפשריות כבר נצפו מבעוד מועד, אלא שאז החליט מפקד חטיבת-השריון לקחת אחד מבחירי קציניו ולשגררו אל מפקדתו של דן. כמה אופייניים, איפוא, דבריו של אורי למושי, שעה קלה לפני שאיחל לו הצלחה, בהיפרדו ממנו ובשגררו אותו לתפקידו החדש: "שמע, חבוב, מכיר אני אותך עוד מימי היותך אצלי חניך בקורס שלב"א, ותפקידיו של קצין-קישור הרי ידועים לך. רצוני שתתייצב לפני דן, מפקד חטיבת-הרגלים, ותדאג לכך שאדע את הכל על תכניותיו ועל המתרחש אצלו, ושיידע הוא תמיד על המתרחש אצלנו. והעיקר: זכור, זה חשוב ביותר, שאם תפגע אש שלנו בכוחותינו, כי אז "על ראשך כל אלו". מושי נדהם לרגע מגודל האחריות שהתפקיד מחייבו בה.

על אף קוצר הזמן שעמד לרשותו, לא זנח מושי אף אחד מהנושאים שאותם חייב היה ללמוד בשביל לעשות תפקידו כהלכה: — התקנת הרכב והקשר, הוראות-הקשר ומרשמי הקרב של שתי החטיבות, נתיבי התנועה והפריצות בשדות-המוקשים. כל אלו נרשמו בקפידה על-פני המפות, כשהוא בקיא עד לפרטי-פרטים בתכניות שתי החטיבות.

לא רק תודות לקישור היעיל; אך ספק רב אם יכולנו לזכות באותן תוצאות עצמן בלעדיו. יתכן כי גם כאן מענין היה לשמוע את הסיפור מפי קציני-הקישור עצמו, כדבריו לאחר הפעולה. וכך אמר: "דומני שאין צורך להרחיב את הדיבור על חשיבות הקישור — וגם של הקישור ל"רוחב". הדבר החיוני הוא שידע קציני-הקישור את תפקידו, שיהא בקיא ומתמצא בתמונת-הקרב, שיהא ניהון במידת ענוה ושקט ולעולם לא יפול למעמסה על הזולת. בהתנהגותו זו יזכה להערכת המפקדה אליה הוא מסופח; ובכלים המצויים בידו יודא את ביצוע תפקידו".

לכאורה, אין לך דבר פשוט מאלה; בכל זאת — מדוע לא תמיד הולך הכל למישרין? נראה לי שנקל להבין זאת; ושעובדת היותנו כה טרודים וכה עסוקים בשעת הכנת הקרב, ובשעות הקודמות לו — היא הגורמת לכך שלעתים אין דעתנו פנויה לדברים הנראים לעינינו כ"משניים", אך אשר סופם שהנם חשובים.

לא נתכונתי לפרט דוקא כאן, את כל תפקידיהם של קציני-הקישור ואת כל מיני ה"זוטות" הקשורות בביצוע תפקידיהם אלה, כולל תחקירים ודוחות-בכתב שאותם יש להגיש. אך אולי יהא הלקח המזדקר מתוך האפיזודות אשר אירעו בעבר ותוארו בשורות דלעיל, מקור למחשבה עצמית נוספת של הקוראים. ולשם כך לא יכולנו כאן שלא לגרום הרגשות בלתי-ניחות לאותם מפקדי-עוצבות אשר גם הם גוזלים מיחידותיהם את מפקדיהן לצורך השתתפות במפגשי-מפקדים, שתועלתם מוטלת בספק רב; ומעל לכל — לכל אלה העושים שימוש לא-נכון באמצעים היקרים שהועמדו לרשותם.

יתכן שיהיה מן המאלף באותן שורות בהן תיאר גנרל-מיור דאָ-גינגן—ראש מטהו של פילד-מרשל מונטגומרי בארמיה-השמינית בצפון-אפריקה וב-איטליה ובקבוצת הארמיות ה-21 בצרפת, בימי מלחמת-העולם השניה — את שיטת עבודתו של מפקדו (מונטגומרי עצמו) בהפעלת קציני-הקישור, ואת מידת הערכתו אותם. להלן — אשר כתב גנרל דאָ-גינגן בספרו: — "אינני יכול לסיים פרק זה, הדן בשיטת הפיקוד של מונטגומרי, מבלי להזכיר את השימוש שנהג בקציני-הקישור. מבחינה זו היה הוא ולינגטון שני. הוא נהג לבחור קצינים צעירים אלה תוך הקפדה רבה ביותר, ואכן היו הם בהחלט קצינים מובחרים ויוצאים מן החויות הבלתי-נשכחות. כאן היית זוכה בתמור רגשי-אחריות מופלא. הם עשו דרכם לכל מקום, ומעולם לא הושבה ידם ריקם. לשמוע אותם מדוחים למפקד-הממונה — זו הייתה תמיד אחת מן החויות הבלתי-נשכחות. כאן היית זוכה בתמורה ברורה וחיה של המערכה. ניתן היה לך לחוש את המצב בו נמצאו המפקדים, ומה רוח גייסותיהם. משסיים כל אחד מהם את דבריו היה מונטגומרי נוהג לשלח בו מספר שאלות קצרות ושגורות — והיה זוכה תמיד לתשובות מהירות וחדות לא-פחות".

אמנם, במקרה זה היה המפקד מונטגומרי. אך אין זה מן הנמנע שכזו תהיה הערכת כולנו לענין זה. ומעל-לכל — לקציני-הקישור, זה ה"אמצעי" אשר ביכולתו למלא את הפערים והחללים-הריקים שבידיעת המפקד ובהרגשתו, שעה שהלז נתון בתוך "ערפל הקרב", המונע ממנו את ההתמצאות ואת מתן ההנחיה הברורה ליחידות באותה רוח ההולמת את כונתו.

"אלה הרוצים להכשיר-עצמם להיות מפקדים-במלחמה — חובתם הראשונה היא לעשות-מאמץ כדי להיות בני-אדם הראויים והמסוגלים, במסיבות שאין כלל לשערן-מראש, לעמוד כיאות במבחנה של התרחשות דרמטית אשר תבוא עליהם, ושבה יצטרכו הם לשאת באחריות, איש-איש בדרגו".

גנרל דה-גול, בנאומו ב"מרכז הלימודים-הצבאיים-הגבוהים"

הצרפתי ב-13.11.59.